

ЛІТЕРАТУРА

1. Анцупов А. Я. Конфликтология: учебник для вузов. – 2-е изд. перераб. и доп. / А. Я. Анцупов, А. И. Шипилов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 591 с.
2. Бесемер Х. Медиация: посредничество в конфликтах/ Х. Бесемер. – Калуга: Духовное познание, 2004. – 176 с.
3. Гірник А. М. Основи конфліктології/ А. М. Гірник. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 222 с.
4. Гришина Н. В. Психология конфликта. – 2-е изд. / Н. В. Гришина. – СПб.: Питер, 2008. – 544 с.
5. Емельянов С. М. Практикум по конфликтологии – 2-е изд., доп. и перераб. / С. М. Емельянов. – СПб.: Питер, 2004. – 400 с.
6. Левчик І. Ю. Формування англомовної професійно орієнтованої компетентності у говорінні майбутніх психологів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / І. Ю. Левчик. – Одеса, 2014 – 226 с.
7. Мартынова Р.Ю. Психологические особенности лингвокоммуникативного этапа процессуальной интеграции профессиональной и иноязычной речевой деятельности/ Р. Ю. Мартынова, Л.С. Добровольская // Наука і освіта. – 2011. – № 2. – С. 32–41.

REFERENCES

1. Antsupov A. Ya. Konfliktologiya: uchebnik dlya vuzov. – 2-e izd. pererab. i dop. [Conflictology: manual for higher educational institutions. – 2-nd ed. revised and supplemented], Moscow, YUNITI-DANA Publ., 2002. 591 p.
2. Besemer Kh. Mediatsiya: Posrednichestvo v konfliktakh [Mediation: negotiation in conflicts], Kaluga: Dukhovnoe poznanie Publ, 2004. 176 p.
3. Hirnyk A. M. Osnovy konfliktolohiyi [The basics of Conflictology], Kyiv.: «Kyuevo-Mohylyans'ka akademiya» Publishing House, 2010. 222 p.
4. Grishina N. V. Psikhologiya konflikta. – 2-e izd. [The Psychology of conflict. – 2-nd ed.], Saint Petersburg, Piter Publ., 2008. 544 p.
5. Emel'yanov S. M. Praktikum po konfliktologii – 2-e izd., dop. i pererab.[Workshop on Conflictology], Saint Petersburg, Piter Publ., 2004. 400 p.
6. Levchuk I. Yu. Formuvannya anhlomovnoyi profesiyno oriyentovanoi kompetentnosti u hovorinni maybutnikh psykhologiv. Diss, kand. ped. nauk [Formation of English professionally oriented competence in future psychologists' speech. PhD. thesis] Odessa, 2014. 226 p.
7. Martynova R.Yu. Psikhologicheskie osobennosti lingvokommunikativnogo etapa protsessual'noi integratsii professional'noi i inoyazychnoi rechevoi deyatelnosti [Psychological peculiarities of the lingual-communicative stage in the processual integration of the occupational and foreign speaking activity], Nauka i osvita, 2011, vol. 2, pp. 32–41.

УДК 378.14+327

ІРИНА САВЧАК

irusja_savchak@ukr.net

кандидат педагогічних наук, асистент,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

**ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

Зазначено, що за останні роки змінюються підходи до навчання іноземних мов, що пов'язано з гуманізацією і гуманітаризацією системи освіти. Все частіше мова розглядається не як основний засіб комунікації, а як спосіб пізнання цінностей інших народів і культур. Вивчення іноземної мови через призму культури лежить в основі лінгвокультурологічного підходу. Розглянуто цей підхід, визначено його критерії, охарактеризовано методи і принципи навчання, показано переваги і недоліки. Вказано, що лінгвокультурологічний підхід відображає сучасні вимоги до викладання іноземної мови і дозволяє студентам опанувати лінгвістичними знаннями і комунікативними вміннями та навичками разом з комплексом культурологічних знань. У межах цього підходу об'єктом навчання є культура, а мова стає допоміжним засобом отримання інформації. Встановлено, що лінгвокультурологічний підхід передбачає формування лінгвокультурологічної компетенції – системи знань про культуру та сукупності вмінь і навичок

ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НЕПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

оперувати цими знаннями в умовах конкретної мовної ситуації. Навчання іноземної мови на основі вказаного підходу відбувається на основі тексту, а також завдяки використанню відео- і аудіоматеріалів, що дає змогу наочно продемонструвати лінгвокультурологічну реальність.

Ключові слова: лінгвокультурологія, лінгвокультурологічний підхід, лінгвокультурема, лінгвокультурологічна компетенція.

ИРИНА САВЧАК

irusja_savchak@ukr.net

кандидат педагогических наук, ассистент,

Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника

ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА СПЕЦИАЛИСТОВ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Отмечено, что за последние годы меняются подходы к обучению иностранным языкам, что связано с гуманизацией и гуманитаризацией системы образования. Все чаще язык рассматривается не как основное средство коммуникации, а как способ познания ценностей других народов и культур. Изучение иностранного языка через призму культуры лежит в основе лингвокультурологического подхода. Рассмотрен этот подход, определены его критерии, охарактеризованы методы и принципы обучения, показаны преимущества и недостатки. Указано, что лингвокультурологический подход отражает современные требования к преподаванию иностранного языка и позволяет студентам овладеть лингвистическими знаниями и коммуникативными умениями и навыками вместе с целым комплексом культурологических знаний. В рамках рассматриваемого подхода объектом обучения является культура, а речь становится вспомогательным средством получения информации. Установлено, что лингвокультурологический подход предполагает формирование лингвокультурологической компетенции – системы знаний о культуре и совокупности умений и навыков оперировать этими знаниями в условиях конкретной речевой ситуации. Обучение иностранному языку на основе указанного подхода происходит на основе текста, а также благодаря использованию видео- и аудиоматериалов, которые наглядно демонстрируют лингвокультурологическую реальность.

Ключевые слова: лінгвокультурологія, лінгвокультурологічний підхід, лінгвокультурема, лінгвокультурологічна компетенція.

IRYNA SAVCHAK

irusja_savchak@ukr.net

Candidate of Pedagogical Sciences, Lecturer,

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

LINGUO-CULTURAL APPROACH TO FOREIGN LANGUAGE TEACHING OF INTERNATIONAL RELATIONS SPECIALISTS

The approaches to foreign languages teaching have been changed over the last years. It has been connected with the humanization of education. Language is no longer considered to be the main mean of communication, but just as a way of other nations' and cultures' discovering. Foreign language learning through the prism of culture is the basis of linguocultural approach. Linguocultural approach reflects the modern requirements of foreign language teaching and enables students to master linguistic knowledge and communicative skills together with a whole set of cultural knowledge. Within this approach the culture becomes the object of study and language is used as an additional mean of getting information. Learning the culture of another country helps to overcome communicative barriers, be tolerant towards the attitudes and beliefs of other peoples, and understand clearly the socio-cultural norms and foundations of intercultural communication. Linguocultural approach involves the formation of linguocultural competence that is a system of both knowledge and skills about the culture and the ability to use them in a particular communicative situation. This competence is usually formed on the basis of a text that not only preserves and passes the information from one generation to another, but is also the product of a particular historical epoch and the form of existence of national culture and

ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НЕПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

mentality. Another effective mean of foreign language teaching within linguocultural approach is the use of video and audio materials that can demonstrate linguocultural reality. Using of linguocultural approach in foreign language teaching allows students to interpret the cultural phenomenon of their own nation in foreign cultures' reflection which is a necessary prerequisite of the specialist outlook formation.

Keywords: *linguocultural studies, linguo-cultural approach, linguoculturheme linguo-cultural competence.*

Глобалізація, євроінтеграція, посилення інтересу до міжнародної співпраці ставлять перед системою освіти нові завдання, які визначають необхідність пошуку нових підходів, що дають ефективні відповіді на виклики сьогодення. У сфері вищої професійної освіти основною цінністю стає особистість майбутнього спеціаліста, здатного мислити, аналізувати, застосовувати отримані знання на практиці.

Одним із важливих аспектів діяльності фахівців з міжнародних відносин є встановлення і підтримка професійних контактів, пов'язаних з участю у міжкультурних взаємодіях, що потребує оволодіння комунікативними вміннями і навичками іншомовного спілкування для досягнення взаєморозуміння і мети спілкування.

Сучасні процеси гуманізації і гуманітаризації навчання вимагають змін у застосуванні підходів до навчання іноземної мови. Все частіше мова розглядається не як основний засіб комунікації, а як спосіб пізнання цінностей інших народів і культур. Можливість пізнання культури через мову лежить в основі лінгвокультурологічного підходу.

Лінгвокультурологічний підхід відображає сучасні вимоги до рівня викладання іноземних мов, які полягають не тільки у формуванні іншомовних знань, умінь і навичок, але й залучення до іншої культури, опануванні новими соціокультурними компетенціями. Тому поряд із лінгвістичними знаннями і комплексом комунікативних знань, умінь і навичок, повинна бути визначена система культурологічних знань, наявність яких допоможе особистості користуватися мовними засобами з метою спілкування і взаєморозуміння з носіями іншої мови.

Проблема вивчення мови як культурознавчої дисципліни відображені у наукових розвідках таких вчених, як Н. Бабич, О. Біляєва, Д. Віко, В. Гумбольдт, Т. Донченко, С. Єрмоленко, С. Караман, Л. Мацько, В. Мельничайко, М. Пентиліук, О. Семенов, Е. Сепір, Т. Симоненко, М. Стельмахович та ін.

Теоретичному осмисленню різних аспектів проблеми включення культури в процес викладання мови були присвячені дослідження Є. Верещагіна, В. Воробйова, Л. Гронь, В. Карасик, Г. Колшанського, В. Кононенка, Є. Костик, В. Костомарова, В. Красних, В. Маслової, Ю. Степанова, В. Телія, О. Холодненко, Н. Чаграк та ін.

Мета статті – розкрити сутність і значущість лінгвокультурологічного підходу до навчання іноземної мови фахівців-міжнародників.

Питання про співвідношення мови і культури піднімалося ще в працях В. Гумбольдта, котрий вважав, що матеріальна та духовна культура втілюється в мові, яка є ланкою між людиною та навколишнім світом [3, с. 67]. Його ідею розвинув український мовознавець О. Потебня. Останній вбачав у мові народу властиві кожній людині та кожній спільноті спосіб та можливість сприймати світ у національно-культурному вираженні. Д. Віко і Е. Сепір вважали, що національний характер культури виявляється в мові за допомогою бачення світу, тобто мові властива специфічна для кожного народу внутрішня форма, що є вираженням «народного духу» і його культури. Українські дослідники – І. Огієнко, Ю. Шевельов, В. Ващенко, І. Чередніченко, С. Єрмоленко, В. Скляренко, М. Кочерган, П. Гриценко, В. Кононенко та інші розглядають мову як скарбницю національної культури, а культуру – як «чинник формування мовних явищ і процесів» [4, с. 11]. Освоєння людиною нової мови означає не лише її культурне зростання, але й розвиток не освоєних раніше способів вираження думок і почуттів. В. Воробйов, Є. Верещагін, Г. Колшанський, В. Костомаров розглядали мову як продукт культури, її важливу складову та необхідну умову існування. Ф. Бацевич зазначає, що кожний носій мови є одночасно носієм культури, тому мовні знаки мають здатність виконувати функцію знаків культури і слугують засобами представлення культурно-національної ментальності носіїв мови [1, с. 252].

ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НЕПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Наукові праці сучасної лінгвістики характеризуються особливою увагою до вивчення проблеми взаємозв'язку та взаємовпливу мови і культури. Культура як складна семіотична система існує у тісному взаємозв'язку із мовою, в якій вона «вербалізується» та зберігається, а мова є своєрідним дзеркалом культури, у ній відображається не тільки навколишній світ людини, а й умови її життя, суспільна самосвідомість народу, його ментальність, національний характер, стиль життя, традиції, звичаї, мораль, система цінностей та стереотипів, тощо.

У другій половині ХХ ст. на перетині лінгвістики та культурології виникла наука лінгвокультурологія, яка досліджує вияви культури народу, відображені та закріплені у мові [7, с. 107]. В. Воробйов розуміє лінгвокультурологію як комплексну наукову дисципліну синтезуючого типу, що вивчає взаємозв'язок і взаємодію культури й мови у її функціонуванні й відображає цей процес як цілісну структуру одиниць у єдності їхнього мовного й позамовного (культурного) змісту за допомогою системних методів та з орієнтацією на сучасні пріоритети й культурні установки (систему норм і загальнолюдських цінностей) [2, с. 36–37].

Центральним поняттям лінгвокультурології В. Воробйов визначає лінгвокультурему – комплексну міжрівневу одиницю, що становить діалектичну єдність лінгвістичного та екстралінгвістичного (культурного) змісту. Форму її складає єдність знаку й мовного значення, а зміст – єдність мовного значення та культурного смислу, вона може бути представлена не тільки словом, а й текстом. Серед найбільш типових джерел лінгвокультурем називають: 1) народну поетичну творчість; 2) надбання історії і громадську думку; 3) літературні твори, в яких відображається національна особистість (типи й образи) та публіцистика; 4) видатні особистості як моделі національної свідомості; 5) думки й судження іноземців про певну націю та її культуру [2, с. 44–56].

На думку В. Маслової, базовими поняттями лінгвокультурології є «культурний концепт» та «ключові концепти культури». Культурний концепт є носієм культурного фонду і містить в собі комплекс знань, якими володіє типовий представник тієї чи іншої культури. Ключові концепти культури – це базові одиниці картини світу, одиниці ментальності, які набувають значення як для окремої мовної особистості, так і для лінгвокультурної спільноти загалом, і які одночасно мають вербальне вираження [7, с. 47]. В. Карасик і Г. Слишкін виділяють також «лінгвокультурний концепт», який складається з понятійного, образного та ціннісного компонентів, і є «культурно забарвленим вербалізованим смислом, представлений цілим рядом мовних реалізацій, що утворюють відповідну лексико-семантичну парадигму» [7, с. 48].

Лінгвокультурологічний підхід до дослідження проблем взаємозв'язку і взаємодії мови та культури пов'язаний з вивченням національної картини світу, мовної свідомості, особливостей ментально-лінгвального комплексу в їх системному розгляді як «сукупності одиниць (лінгвокультурем), які утворюють польові структури» [2, с. 4]. Схожу думку висловлює і Т. Симоненко: «Лінгвокультурологічний підхід до навчання мови спирається на позиції про те, що мова та культура постають у тісному взаємозв'язку, а людина як член суспільства — це з одного боку основний носій мови, а з іншого — культури суспільства, тобто це творець культури, користувач культури. Отже, людина — це особистість, яка впливає на формування та розвиток культури окремого суспільства» [9, с. 5].

Є. Костик вважає, що лінгвокультурологічний аспект у навчанні іноземної мови передбачає ознайомлення з культурою, історією, із естетичними ідеями та ідеалами країни, мова якої вивчається; усвідомлення студентами суті мовних явищ, іншої системи світогляду; формування особистого ставлення до мови, історії, поглядів, культури, мистецтва, країни, мова якої вивчається, порівняння культури іноземної та рідної мови, виховання студентської молоді до самостійного вивчення та удосконалення іноземної мови [5, с. 36 - 37].

Аналіз науково-методичної літератури до розуміння лінгвокультурологічного підходу дає можливість дійти висновку, що культура і мова взаємопов'язані і ефективність навчання мови залежить від глибокого пізнання культури.

Лінгвокультурологічний підхід тісно пов'язаний із лінгвокультурознавчим. Останній виник у 70–80-ті роки ХХ ст., його основоположниками є Е. Верещагін і В. Костомаров. Цей підхід передбачає засвоєння лексики з національно-культурною семантикою, ознайомлення з фактами, явищами, цінностями національної культури, етичними та естетичними нормами, прийнятими у суспільстві. Важливу роль у цьому підході відіграє країнознавча лексика

ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НЕПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

(географічне розташування, історичні місця, найцікавіші пам'ятки архітектури, живопису, скульптури тощо), завдяки якій студенти знайомляться з країною, мову якої вивчають. Але навчання іноземної мови тільки мовними (переважно лексичними) національно-культурними засобами унеможливило проникнення у світ носіїв мови та їхньої культури, саме тому було запропоновано представити одиниці мови та культури в їхній взаємодії, на якій і базується лінгвокультурологічний підхід.

Отже, об'єктом вивчення лінгвокультурологічного підходу, на відміну від лінгвокраїнознавчого, є крім «національних реалій», є ще й особливості ментальності, складу розуму, стану душі, світогляду у сфері національної та світової культури, притаманні типовому представникові тієї чи іншої мовної спільноти.

Оскільки лінгвокультурологічний підхід полягає у вивченні способу життя культурних спільнот, їхніх традицій і звичаїв, ціннісно-сміслових аспектів духовної, фізичної та матеріальної культури, ментальності народів, норм комунікативної поведінки членів культурної спільноти, що відображені в мові, то відбір матеріалу для навчання здійснюється відповідно до критеріїв, а саме:

- критерій культурологічної цінності;
- критерій типовості (у процесі навчання розглядаються елементи культури, які мають поширений, загальний характер);
- критерій сучасності;
- тематичний критерій (добір матеріалів відповідно до програми);
- критерій функціональності (необхідність активного використання лексичних одиниць з національно-культурною семантикою, фонових знань, норм мовного етикету).

За лінгвокультурологічним підходом об'єктом навчання іноземної мови виступає культура, мова стає допоміжним засобом отримання нової інформації від навколишнього світу. Вивчення культури іншої країни допомагає подолати комунікативні бар'єри в спілкуванні, дозволяє толерантно ставитися до поглядів і віросповідань представників інших народів, а також краще пізнати соціокультурні норми й основи міжкультурної комунікації. Лінгвокультурологічний підхід передбачає навчання англійської мови через національні концепти, в яких поєднується знання мови, культури та історії. Так, у дипломатичному спілкуванні прикладом поєднання мови, культури та історії є вираз «gunboat diplomacy» («дипломатія канонерок»), що означає дипломатичні відносини, які включають використання або погрози застосування воєнних сил для досягнення результату.

Як уже зазначалося, мова – це явище культури, тому вивчаючи мову ми долучаємося до її культури. За кожною мовною одиницею стоїть певний культурний, історичний фон, що дозволяє зіставити поверхневі структури мови з їхньою глибинною сутністю. Найповніше культурний фон країни, мову якої вивчаємо, представлено в приказках, афоризмах, сталих виразах, в яких відображається специфіка тієї чи іншої культури.

Навчання іноземної мови на основі лінгвокультурологічного підходу реалізується наступними методами: 1) дослідницький метод, тобто організація пошукової творчої діяльності шляхом постановки нових проблемних завдань; 2) метод контент-аналізу, тобто непряме вивчення специфічних характеристик текстів та інших носіїв інформації; 3) метод засвоєння всіх аспектів мови (лексика, граматики, фонетика) через призму культури; 4) метод привчання призначений для вироблення навичок культури поведінки;

До основних принципів лінгвокультурологічного підходу відносяться такі: 1) оволодіння всіма аспектами іноземної мови через призму культурного фону; 2) автентичність досягається тим, що навчання відбувається на реальних текстах, літературних творах, аудіо та відео матеріалах; 3) комплексність, тобто взаємопов'язано вивчаються всі аспекти мови: говоріння, аудіювання, читання та письмо; 4) принцип новизни полягає у використанні сучасних наукових даних для розробки форм і методів навчання та застосуванні інноваційних технологій; 5) принцип традиційності передбачає вивчення звичаїв, норм поведінки та етикету країни, мову якої вивчають [7, с. 6].

Очевидними перевагами лінгвокультурологічного підходу є: розширення культурного світогляду студентів; ознайомлення з традиціями та етикетом країни, мову якої вивчають; взаємопов'язане вивчення всіх аспектів іноземної мови; прагнення до діалогу культур,

ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НЕПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

виховання толерантності та поваги до інших націй; дослідження взаємозв'язку між мовою та характером і культурою його носія; заняття мають творчий, пізнавальний, проблемний характер. Серед недоліків даного підходу можна зауважити, що не всі теми можна подати в лінгвокультурологічному контексті.

Лінгвокультурологічний підхід передбачає формування лінгвокультурологічної компетенції – системи знань про культуру та сукупності вмій і навичок оперувати цими знаннями в умовах конкретної мовної ситуації. Ефективність спілкування, крім знання мови, залежить і від інших факторів: умов та культури спілкування, правил етикету, знання невербальних форм вираження, соціальних норм мовної та невербальної поведінки, наявності глибоких фонових знань. Подолання мовного бар'єру недостатньо для забезпечення ефективності спілкування. Для цього необхідно подолати культурний бар'єр [6, с. 8].

Лінгвокультурологічна компетенція поєднує лінгвокультурологічні знання – узагальнений досвід, відображений у свідомості в мовній формі окремих слів, словосполучень, фразеологізмів, прислів'їв, приказок, художніх і краєзнавчих текстів, які включають знання історії країни, традицій, звичаїв народу, особливостей розмовної мови жителів, побутового життя людей та лінгвокультурологічні вміння – здатність використовувати отримані теоретичні знання і відповідні навички, наприклад, вміння аналізувати лінгвокультурологічну інформацію; вміння творчо використовувати лінгвокультурологічні знання [11, с. 8].

Формування лінгвокультурологічної компетенції відбувається на основі тексту, який є не тільки способом збереження та передачі інформації, а й відображенням психологічного життя індивіда, продуктом певної історичної епохи й формою існування національної культури та менталітету. Можемо зауважити, що в тексті тією чи іншою мірою відображаються всі значущі складові лінгвокультурної дійсності.

Тексти, які використовуються для розвитку лінгвокультурологічної компетенції на заняттях з іноземної мови, повинні відповідати наступним вимогам: відображати культуру народу; зіставляти різні варіанти мови (американський, британський, канадський варіант англійської), діалекту (німецькі діалекти); характеризувати відмінності і подібності культур; містити національно-специфічну лексику, одиниці мовного етикету та специфіку міжкультурного спілкування.

Дієвим засобом навчання іноземної мови в межах лінгвокультурологічного підходу є використання відео- та аудіоматеріалів, які можуть наочно продемонструвати лінгвокультурологічну реальність, ситуацію спілкування у вербальному і невербальному планах вираження. До таких матеріалів відносяться фільми, інтерв'ю, пізнавальні програми, промови видатних особистостей. Особливої уваги заслуговують автентичні фільми (художні, документальні, публіцистичні), адже вони представляють мовні ситуації в живому, а не штучно створеному контексті, дають можливість студентам відчути мову (сленг, акцент, діалекти, наголоси, інтонацію), знайомлять з культурними аспектами народу, мова якого вивчається.

Відеоматеріали найточніше передають культуру середовища і є найкращим засобом презентації мови в навчальній діяльності [12, с. 3]. Крім того, перегляд відео під час заняття має і мотиваційний характер, спонукає студентів до подальшого вивчення мови. Американські науковці С. Стемплескі, Б. Томалін вважають, що залежно від мети заняття відеофільми можуть служити декільком цілям, а саме: 1) активізувати роботу аудиторії через спеціально розроблені завдання; 2) розширити словниковий запас (презентація нових лексичних одиниць або закріплення вивчених); 3) формувати граматичні знання; 4) сприяти удосконаленню вимови (акцент робиться на звуках, наголосі, інтонації через імітацію інтонації та вимови акторів); 5) розвинути навички аудіювання (усний переказ, дискусія); 6) вміти здійснювати крос-культурні зіставлення [12, с. 6].

Варто зауважити, що не всі фільми підлягають перегляду на навчальних заняттях з іноземної мови. Оскільки ми опираємося на лінгвокультурологічний підхід навчання іноземної мови, тому відеоматеріали повинні містити крім мовної ще і відповідну культурну складову: передавати традиції, ідеї, цінності, норми, правила поведінки і життя. При відборі автентичного матеріалу слід враховувати спосіб презентації, змістове наповнення фільму лінгвокультурологічною інформацією, наскільки вона здатна збагатити іншомовний тезаурус студента і ознайомити з життям людей в англійськомовних країнах.

ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НЕПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Відзначимо, що, крім лінгвокультурологічного наповнення, відеоматеріали, зокрема фільми, повинні бути автентичними, тобто створювати на занятті атмосферу, наближену до реальної життєвої ситуації представників англomовного національно-культурного простору; відповідати тематиці представлений у навчальній програмі; враховувати вікові особливості студентів, їхні жанрові уподобання; нести естетичне задоволення, що втілюється в позитивному настрої глядача; мати морально-етичний вплив, що передбачає виховання толерантного ставлення студентів до людей інших національностей, повагу до різних релігійних традицій, терпимість до проявів культурних особливостей різних соціальних груп, виховання лояльності по відношенню до близьких людей, власної країни. Беручи до уваги лінгвокультурологічну спрямованість та тематику навчання на пряму «Міжнародні відносини», студентам пропонується переглянути такі фільми: «Дипломат» (2015), «Убивство Кеннеді» (2013), «Великий Гетсбі» (2013), «Королева» (2006), «Черчилль» (2002).

Методична доцільність використання автентичних відеоматеріалів підтверджується тим, що вони дозволяють з навчальною метою розглянути різні комунікативні ситуації, розвинути навички міжособистісного спілкування, «занурити» студента у іншомовне середовище для ознайомлення з культурними аспектами народу, мова якого вивчається.

Створення ефективного мовного середовища за допомогою оригінальних публіцистичних й художніх текстів, документальних і художніх фільмів, відео- та аудіозаписів, інтернет-матеріалів, творів усної народної творчості, фразеологізмів, прислів'їв та приказок, що відображають національну специфіку культури, сприяє підвищенню ефективності навчально-пізнавальної діяльності студентів та формуванню у них умінь міжкультурної комунікації. Особливої уваги заслуговують і засоби масової інформації (газети, журнали), оскільки вони динамічно реагують на зміни в суспільстві, які найперше відображаються в мові та культурі.

Не викликає сумніву факт, що мова та культура взаємопов'язані: розвиток мови під впливом вимог сучасності впливає на культурні процеси і навпаки, будь-які зміни в культурі людей відображаються у мові. Мета навчання іноземної мови полягає не тільки в навчанні іншомовного спілкування, формуванні комунікативних умінь і навичок, а й в опануванні знань про культуру через призму дисципліни «Іноземна мова спеціальності». Лінгвокультурологічний підхід до навчання дозволяє осмислити явища культури свого народу в дзеркалі іноземних культур, осягнути загальнолюдські цінності, що є необхідною умовою формування світогляду майбутнього фахівця.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник / Ф. С. Бацевич. – К.: Вид. центр «Академія», 2004. – 344 с.
2. Вороб'єв В. В. Лінгвокультурологія: монографія / В. В. Вороб'єв. – М.: РУДН, 2008. – 336 с.
3. Гумбольдт В. Язык и философия культуры / В. Гумбольдт. – М.: Прогресс, 1985. – 450 с.
4. Кононенко В. І. Українська лінгвокультурологія / В. І. Кононенко. – К.: Вища школа, 2008. – 327 с.
5. Костик Є. Лінгвокультурологічний підхід до вивчення текстів краєзнавчого характеру студентами немовних факультетів / Є. Костик // Теоретична і дидактична філологія. – 2013. – Вип. 15. – С. 29–38.
6. Лінгвокультурологічний підхід в обученні иностранным языкам на материале французского языка. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://gendocs.ru/v22345/?cc=8>.
7. Маслова В.А. Лінгвокультурологія: учеб. пособие для студ. вузов. – М.: Академия, 2001. – 204 с.
8. Орехова И. Я. Формирование лингвокультурологической компетенции в процессе обучения иностранному языку / И. Я. Орехова // Иностранные языки в школе. – 2004. – № 5. – С. 28–30.
9. Симоненко Т. Лінгвокультурологічний аспект навчання рідної мови / Т. Симоненко // Моя методика. – 2011. – № 34–36 (290–292). – С. 2–7.
10. Холодненко О. В. Сучасні підходи до навчання англійської мови студентів ВНЗ: теоретичний аспект / О. В. Холодненко // Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: зб. наукових статей. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. СХVII (117).
11. Хомаєва А. В. Лінгвокультурологічна компетенція як компонент сучасного навчання англійської мови / А. В. Хомаєва // ІХ Всеукраїнська науково-методична конференція студентів і молодих науковців «Прикладна лінгвістика 2013: проблеми та рішення». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conference.nuos.edu.ua/catalog/lectureDetail?conferenceId=19967&lectureId=21798>.

12. Stemplesky S. Video in Action / S. Stemplesky, B. Tomalin. – NY, London, Toronto: Prentice Hall. 1990. – 173 p.

REFERENCES

1. Batsevych F. S. Osnovy komunikativnoyi linhvistyky: pidruchnyk [Basics of communicative linguistics: textbook]. – K.: Publishing House «Akademiya», 2004. 344 p.
2. Vorob'ev V. V. Lignvokul'turologiya: monografiya [Linguo-cultural study: a monograph]. M.: RUDN, 2008. 336 p.
3. Gumbol'dt V. Yazyk i filozofiya kul'tury [Language and Philosophy of Culture]. M.: Progress, 1985. 450 p.
4. Kononenko V. I. Ukrayins'ka linhvokul'turolohiya [Ukrainian Linguo-Culture Study]. K.: Vyscha shkola, 2008. 327 p.
5. Kostyk Ye. Linhvokul'turolohichnyy pidkhid do vyvchennya tekstiv krayeznavchoho kharakteru studentamy nemovnykh fakul'tetiv [Linguo-cultural approach to studying local lore texts by students of non-linguistic faculties] // Teoretychna i dydaktychna filolohiya. 2013, vol. 15. pp. 29–38.
6. Lingvokul'turologicheskii podkhod v obuchenii inostrannym yazykam na materiale frantsuzskogo yazyka [Linguo-cultural approach in foreign language teaching on French language background]. – Available at: <http://gendocs.ru/v22345/?cc=8>.
7. Maslova V. A. Lingvokul'turologiya: Ucheb. Posobie dlya stud. vuzov [Linguo-Culture Study:Textbook for Students]. – M.: Akademiya, 2001. – 204 p.
8. Orehova I. Ja. Formirovanie lingvokul'turologicheskoy kompetencii v processe obuchenija inostrannomu jazyku [Linguo-cultural competence formation in foreign language teaching] // Inostrannye jazyki v shkole. 2004, vol. 5. pp. 28–30.
9. Symonenko T. Linhvokul'turolohichnyy aspekt navchannya ridnoyi movy [Linguo-cultural aspect of native language teaching] // Moya metodyka. 2011, vol. 34–36 (290–292). pp. 2–7.
10. Kholodnenko O. V. Suchasni pidkhody do navchannya anhliys'koyi movy studentiv VNZ: teoretychnyy aspekt [Modern approaches to English language teaching of students of higher educational establishments: theoretical aspect] // Naukovi zapysky Dragomanov Nat. Ped. University: Collection of papers. – K.: Publisher Dragomanov NPU, 2014, vol. SXVII (117).
11. Khomayeva A. V. Linhvokul'turolohichna kompetentsiya yak komponent suchasnoho navchannya anhliys'koyi movy [Linguo-cultural competence as a component of modern English learning] // IX Students and Young Scientists All-Ukrainian Scientific and Methodical Conference "Applied Linguistics 2013: Problems and Solutions". – Available at: <http://tsonferentse.nuos.edu.ua/tsatalog/letstureDetail?tsonferentseld=19967&letstureId=21798>
12. Stemplesky S. Video in Action / Susan Stemplesky, Barry Tomalin. – NY, London, Toronto: Prentice Hall. 1990. 173 p.

УДК 371.134:339.138

АНДРІАНА ОНУФРІВ

andrianaonufriv@gmail.com

асистент,

Львівський національний університет імені Івана Франка

АВТОМАТИЗАЦІЯ МОВЛЕННЄВИХ ОПЕРАЦІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОМУ УСНОМУ АКАДЕМІЧНОМУ СПІЛКУВАННІ МАЙБУТНІХ МАРКЕТОЛОГІВ

Розглянуто проблему автоматизації мовленнєвих операцій у процесі формування у майбутніх маркетологів англomовної компетентності в академічному професійно орієнтованому усному спілкуванні. Проаналізовано сутність поняття «англomовна компетентність в академічному професійно орієнтованому усному спілкуванні майбутніх маркетологів». Досліджено структуру вказаної компетентності. Обґрунтовано шляхи автоматизації мовленнєвих операцій у процесі формування у майбутніх маркетологів англomовної компетентності в академічному професійно орієнтованому мовленні. Встановлено, що це відбувається шляхом розвитку фонетичних, граматичних і лексичних мовленнєвих навичок. Автоматизованість мовленнєвих навичок досягається завдяки виконанню відповідних типів вправ і завдань.